

Web-book
Conference Proceedings

MODERN PROBLEMS OF SOCIAL AND
ECONOMIC SYSTEMS MODELLING

PROCEEDINGS

XVI International Scientific Practical Conference

Kharkiv, 2025

Мішин О. Ю., к.е.н. доц. кафедри міжнародних економічних

відносин та безпеки бізнесу

ХНЕУ ім. С. Кузнеця,

Юрченко Є. С., здобувач ННІ міжнародних відносин

ХНЕУ ім. С. Кузнеця,

Mishyn O.Y., Yurchenko E. S.,

Ел. адреса: majmsvmaa@ukr.net

Форензик-аудит як інструмент забезпечення економічної безпеки підприємства

Анотація. Розглянуто сутність та підходи до визначення поняття «форензик-аудит». Уточнено визначення поняття «форензик-аудит». Висвітлено види економічних злочинів, що підлягають попередженню засобами форензик-аудиту. Запропоновано перелік інструментів здійснення форензик-аудиту економічної безпеки.

В умовах зростання кількості і складності економічних злочинів, а саме крадіжок, витоків інформації, промислового шпигунства, корупції актуальності набуває такий інструмент забезпечення економічної безпеки, як форензик-аудит.

Метою дослідження є уточнення сутності та інструментів забезпечення економічної безпеки підприємств засобами форензик-аудиту.

Існують різні підходи до визначення форензик-аудиту. Так, на думку Г.В. Соломіної, форензик – це ефективний інструмент, спрямований на дослідження всіх потоків інформації всередині підприємства, а також взаємодії із зовнішніми сторонами, такими як клієнти, постачальники, якими регулюють органи, інвестори, та іншими зацікавленими особами [2]. На думку С.С. Чернявського, О.Є. Користіна, В.А. Некрасова, форензик є послугою з виявлення та зменшення ризиків виникнення шахрайства, незаконних дій та неетичної поведінки у сфері господарської діяльності [3]. Ці науковці форензик вважають послугою або ж інструментом. Семенець А. О. використовує поняття «форензик-аудит». На думку цього автора форензик-аудит – це процес

вивчення звітності та господарських операцій компанії з метою розроблення заходів із реагування, управління та запобігання шахрайству на підставі експертного судження про наявність відповідних фактів [1].

Як на нашу думку, форензик-аудит може бути як внутрішнім, так і зовнішнім залежно від суб'єкта аудиту. Форензик-аудит – це вид аудиту, що спрямований на своєчасне виявлення, попередження й за необхідності розслідування шахрайств, злочинів, незаконних дій, неетичної поведінки персоналу, конфліктів з метою запобігання зниженню рівня економічної безпеки підприємства. Види економічних злочинів, що підлягають попередженню засобами форензик-аудиту подано у табл. 1.

Таблиця 1

Види економічних злочинів, що підлягають попередженню засобами
форензик-аудиту

Види економічних злочинів	Характеристика економічних злочинів
Крадіжки	Привласнення майна та товарів персоналом, незаконне привласнення майна через рейдерські атаки, невиконання договірних відносин, спеціальних доручень, крадіжки під час зберігання, доставки, передачі товарів. Крадіжки можуть бути причиною неефективного підбору персоналу, відсутності контролю за ціноутворенням, уцінкою товарів
Ухилення від сплати податків	Неподання або несвоєчасне подання обов'язкової податкової звітності, незаконне відчуженням майна у податковій заставі, неналежне ведення обліку, перекручування інформації в документації, заниження бази оподаткування, завищення витрат, неофіційне працевлаштування
Корпоративна корупція	Здійснення фінансових операцій, що впливають фінансовий результат, інвестиції в збиткові проєкти, підприємства, відкати від постачальників, хабарі, корупційні схеми
Порушення прав інтелектуальної власності, корпоративне шпигунство та неетична поведінка	Виявлення фактів промислового шпигунства, неетичної поведінки працівників, порушення норма Корпоративного кодексу, крадіжка працівниками або передача конкурентам об'єктів інтелектуальної власності, шкода іміджу підприємства, порушення ділових зв'язків з партнерами, клієнтами

З метою реалізації програми форензик-аудиту на підприємствах слід визначати інструменти аудиту, доцільні для застосування. Їх перелік за видами злочинів подано у табл. 2.

Інструменти здійснення форензик-аудиту економічної безпеки

Види злочинів	Інструменти форензик-аудиту
Крадіжки	Забезпечення ефективного підбору персоналу; контроль за дотриманням складської та договірної дисципліни, за ціноутворенням; перевірка ведення обліку; контроль за умовами зберігання товарів; за роботою вагів; виявлення фальсифікації документів
Ухилення від сплати податків	Виявлення та попередження імітації торговельної діяльності, протидія формуванню штучного податкового кредиту з ПДВ; попередження неправомірних дій інсайдерів; виявлення фальсифікації документів; роз'яснювальна робота серед персоналу
Корпоративна корупція	Зустрічні перевірки; виявлення потенційних учасників протиправних дій і попередження здійснення відкатів, хабарництва; аналіз фактів хабарництва, корупційних фінансових порушень та відкатів; виявлення ознак можливих змов, зловживань; інвентаризація товарів та інших матеріальних цінностей; роз'яснювальна робота серед персоналу
Порушення прав інтелектуальної власності, корпоративне шпигунство та неетична поведінка	Роз'яснювальна робота серед персоналу щодо покарання за порушення прав інтелектуальної власності, промислове шпигунство; перевірка наявності охоронних документів та їх відображення у первинному обліку та звітності; інвентаризація нематеріальних активів; аналіз фактів порушення прав на об'єкти інтелектуальної вартості підприємства та третіх осіб; аналіз фактів неетичної поведінки

Перспектива подальших досліджень у даному напрямі полягає у розробці механізму впровадження інструментів форензик-аудиту у систему аудиту економічної безпеки.

Список літератури:

1. Семенець А.О. Методологічні засади запобігання економічним злочинам у системі внутрішнього аудиту торговельного підприємства. *Вісник ЖДТУ*. 2019. № 2 (88). С. 136 – 143.
2. Соломіна Г. В. Форензик – інструмент фінансового розслідування діяльності підприємства. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. 2018. № 2. С. 144–149.
3. Чернявський С. С., Користін О.С., Некрасов В.А. Фінансові розслідування у сфері протидії легалізації злочинних доходів в Україні: методичні рекомендації. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. 164 с.